

perill d'alteracions orgàniques que tan espantan en aquesta època.

Paraula de cavaller

Los versos qu'acompanyan los dibuixos d'en Padró poden substituir l'explicació en prosa que n'hauríam de fer.

LA PROPAGADORA DEL GAS

En la vetlla de la verbena de Sant Joan, vigília de la festa major que Premiá de Mar celebra per la diada del endemà, se benehí é inaugurá oficialmente, en tan acondicionada vila, la fàbrica de «La Propagadora del Gas», destinada á servir de dit fluït, pera la lluminaria pública y particular y demás usos domèstichs é industrials y agrícolas, á las poblacions del Masnou, Premiá de Mar, Vilassar de Dalt y de Baix.

Un tren exprés sortit de Barcelona á las tres de la tarde, que regressá á las deu de la nit, conduhí á algunas de las personas invitadas á Premiá, deturantse á Badalona pera pendre al Alcalde, senyor Caritg, y al tinent alcalde, senyor Guixeras. Además hi assistiren representacions dels Ajuntaments y demás autoritats de Premiá de Mar, Vilassar de Dalt y Masnou, excusant sa presència á causa del temps lo de Vilassar de Baix; lo diputat per aquell districte, senyor Genové; lo de Sabadell, senyor Bennessat; lo notari de Vilassar, senyor Arús, y altres, entre 'ls quals hi havia diferents representants de fàbricas de gas.

Després de feta la benedicció pel clero de las parroquias de las citadas poblacions, lo «Centre de Cambrers», baix la direcció de Francisco Blasi, serví als convidats un delicat *lunch* de la pastisseria y rebosteria de la comtal ciutat, anomenada «La Confianza», en un dels magatzems de la fàbrica, ahont s'aplegavan més de cent personas, entre las que s'hi veyan distingidas damas y senyoretas, qual bellesa resplandia ab la improvisada claror del gas que cremava, al vessar dels canons llensats per terra, com si sortís per encant, de per tot arreu, en aquell moment d'expansió.

Lo senyor gerent de la Companyia, don Anton Rovira y Borrell, llegí una comunicació del Alcalde de Vilassar de Baix, en la qual manifestava que aquell Ajuntament sentia no poder assistir al acte y brindava per lo progrés de la fàbrica, felicitantse per la activitat desplegada en las obras.

A continuació lo senyor Coll, accionista, brindá per lo senyor gerent y per lo president de la Junta Directiva, don Pau Valls, lo qual obligá á aquestos dos senyors á pendre la paraula. Aquest manifestá lo sumament satisfeta que 's trobava la Junta per la activitat ab que s'havien portat á cap las obras y per la inteligencia demostrada en sa realització. Lo senyor Rovira contestá á la alusió, manifestant que ell no havia fet més que secundar los bons desitjos de tots los obrers que hi havien pres part ab tan bon zel com acert.

Després d'aixó se feu entrega de las toyas de flors que adornavan la taula á la senyora donya Mariàngela Sisa, esposa del Alcalde, don Miquel Font, y á donya Angela Font, esposa de don Silveri Mayolas, tinent d'alcalde de Premiá de Mar; altra á la senyoreta Josefina Coll y las duas restants ab destí á la parroquia.

Hem de fer constar ab gust que en tot lo possible s'han empleat los materials del país; aixís es que las canonadas de ferro asfaltat, sistema Chameroy, han sortit dels tallers del senyor Soujol y Companyia; lo gasómetro, purificadors, extractor y demás, de la casa dels senyors Ciervo y Companyia, de la Barceloneta; la part de fundició, de la fàbrica dels

senyors Valls germans; las canonadas de plom, de la de don Manel Arquer; las retortas y demás pessos refractarias, de la casa Cucurny, y la part de teuleria, de la del senyor Maciá.

Las obras han corregut á cárrech de don Joseph Sanmiquel, majordom de la fàbrica, secundat admirablement per l'intelligent mestre de casas de Premiá don Joaquim Vidal; essent tots los treballs de fuster y manya executats en la mateixa població. Cal citar que las obras comensaren en 3 de Novembre del any passat y en l'actualitat s'ha ja canalitzat una extensió de nou kilòmetros, de manera que en menos de vuyt mesos s'ha construït de sol arrel una fàbrica que ben bé se pot pendre per modelo entre las de sa classe, puig conta ab tots los avenços moderns; essent capás pera vuyt forns y tenint un gasómetro d'una cabuda de 850 metros cúbichs. Consta, además, de sala de purificadors, altra de contadors de fabricació, quarto de las válvulas y reguladors, habitacions del contramestre, porter, escriptori, sala pera direcció y juntas, magatzems ja plens de material; motor de gas, sistema Korting, que dona moviment á tres cossos de bomba pera treure aygua; además dels depòsits de cok, contadors, lampisteria y altres.

Las probas del fluït no pogueren esser més satisfactorias, puig resultá de bona potencia lumínica y sortí molt net; per qual motiu felicitem al gerent, senyor Rovira y Borrell, y al director industrial, don Vicens Borrell, per los magnífichs resultats obtinguts en tan poch temps; á la vegada que á las citadas poblacions de Premiá y Vilassar de Mar, que desde aquell moment quedaren iluminadas per gas, aixís com á la del Masnou, que al cap de cinch dias celebrá també sa festa major de Sant Pere ab la lluminaria per dit fluït, essent lo únich que 'ls hi faltava pera obtenir lo dictat de *curiosas*, puig la *patent de netedat* l'han tinguda sempre, com todas las demás de la costa de Llevant, sense que 'ns fassi parlar la passió.

FRANCISCO X. TOBELLA Y ARGILA

Sant Pol de Mar, 6 de Juliol de 1884.

ÍNTIMA

Serpentar de serps traydores
lo món s'ha tornat per' mí;
cargolades á ma vida,
me la xuclan dia y nit.

Tothom nat me desampara
lligat al pal del neguit,
regalant de irada febre
que dels polses me sobrix.

Sava meva montanyesa,
ajúdam tu á bé morir;
tórnatem foch dintre l'ánima,
dintre 'l cor tórnatem vri.

L'alta roca, la més alta,
hont l'áliga hi penja 'l niu,
estimbada y sola y verna,
bé 's torna cau d'escorpins.

Llàgrimes, llàgrimes meves,
entornéusen pel camí;
no n'es dia avuy de llàgrimes;
es dia de malehir.

Malehida sia l'hora,
mala rassa de Cain,
que ab ta llengua no s'afartan
pels femers los gossos vils;

y que á foch de llamps no 's creman
tes potencies y sentits,
y la cendra á tes entranyes
no s'hi torna etern caliu.

A tu t'ho dich, lladre d'honres,
mala pensa, á tu t'ho dich...
¡Condepnème, oh Deu, si peço,
però escolteu mon desitx!

PAU BERTRAN Y BROS

LO CALIFA HAKIM

Al cel es un sant y en lo món un héroe: se venera son nom en los temples mussulmans del Libano al exaltarse la clemencia de Alah y la bondat del Profeta, y una professó de peregrins vá tots los anys al lloch de sa tomba pera pregar, lo front en terra y las mans estesas, en aquella mansió augusta, santificada per las despullas mortals del gran califa. Amo y senyor del gran imperi en vida, deificat per sos esclaus quan encara no havia rendit son ánima als judicis del cel y son cos á la pols de la terra, ell es un dels millors exemples que ofereix la historia de las exageracions á que sovint se entrega 'l fanatisme popular, aixecant al pedestal de la gloria eterna ídols de fanch, imatges de todas las passions deslliuradas pera cástich de pobles que may sapi-gueren sacudir lo jou del despotisme.

Peró la critica de la historia jutja al califa Hakim de ben diferenta manera, pesant la ignorancia de molts, la gratitud del favorits y los odios mortals de las víctimas, res més que com á fets en la balansa de sos judicis. Governant pobles d'esclaus sols podia ser un tirá, y si passá á la recordansa de la posteritat, generalment oblidadissa, sens que 'l trascurs del temps esborrés son recort, es perque imprimí un carácter tal á sa despòtica dominació, fou potser tan original en sas doctrinas, tan altiu en sas ideas, tan ferotje en sos actes, que la bestia popular, entussiasmada, l'admirá un dia y las supersticiosas creencias dels mussulmans han anat á través las generacions perpetuant son culte y sa memoria.

Sempre que al obrir lo libre de nostra passada vida llegeixo 'l nom de un d'eixos monarcas de fama, se 'm gela la sanch en las venas. Pensq desseguida quins crims haura comés pera convertirse en héroe, quáls haurán estat sa exaltació y sos errors pera portarlo á la gloria, y al estudiar sos actes sempre trobo la malhaurada ambició de nom y de poder que tot ho domina, surant sagnanta sobre las despullas de una generació destruhida, ó de un poble conquistat, ó de un país junyit al carro de gradant de sa abjecta tiranía.

No vos deixeu enlluernar ab lo brill de aquella gloriola de un dia, tan efímera com lo petit espay omplert per nostra existencia en la inmensa página de la eternitat. Estudieu á fret qualsevol d'eixas vellas reputacions que se 'ns emportan de joves, guerrers de lluhentas mallas ab la victoria penjada á la punta de sa espasa, governants originals capassos d'espener sos pobles en las direccions que 'ls marca sa fantasia. ¿Qué foren? Los uns, tirans apoyats per sa soldadesca, recorregueren nacions vehinas y fins s'allunyaren á remotas terras, buscant en la forsa y lo terror lo pedestal de son poder; esborraren la pietat de son cor y de sa boca, y acompanyaren lo dringar de las armas que segavan la vida, ab los criminals incendis de camps y pobles, quals negras espiralls de fum tornavan lo dia en nit y quals rogencas llenguas de foch convertian la nit en dia. Eixos son los conquistadors, los que per ofici aniquilaren unas rasses, ne creuharen y corromperen altres, ó las feren emigrar lluny de sa terra nativa.

Hi há després altra classé de despotas. Suprimíu per las necessitats históricas de un país la llibertat de llensarse á estranyas aventuras; senteu en son trono un home de geni ardent y de activitat dirrigida á volguer coronarse ab la diadema de la glo-